

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาระดับประถมศึกษาในปัจจุบัน เป็นการศึกษา เพื่อปวงชน ที่มุ่งให้ผู้เรียนนำ
ประสบการณ์ที่ได้จากการ เรียนไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ (กระทรวงศึกษาธิการ ,
2525 : ๓) โดยมีหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้กำหนดหมวดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เรียนรู้
5 กลุ่มประสบการณ์ คือ กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ กลุ่มสร้าง เล่มประสบการณ์ชีวิต
กลุ่มสร้าง เล่มลักษณะนิสัย กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ

กลุ่มสร้าง เล่มประสบการณ์ที่ว่าด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของชีวิตและสังคม กล่าวถึง
ปัญหาและความต้องการของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เพื่อความดำรงอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี
(กระทรวงศึกษาธิการ 2525 : ๘) โดยมีขอบข่ายของ เนื้อหาครอบคลุม เรื่องที่มีความสำคัญต่อ
การดำรงชีวิต คือ

1. ปัญหาและความต้องการของชีวิตคนไทย อันได้แก่ เรื่องสุขภาพ อนามัย ทั้งทาง
กาย และจิตใจ การป้องกันและการรักษาโรคร้ายไข้เจ็บ ปัญหาความยากจน อันได้แก่
การขาดความรู้พื้นฐานในการทำมาหากิน การใช้จ่ายและการ เก็บออมรวมถึง การอยู่ร่วมกัน
ในสังคมอย่างสันติและปลอดภัย
2. การเรียนรู้ เรื่อง เมืองไทยให้เข้าใจ และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม คำสอน การ
ปกครอง การ เมืองและสังคมไทย รวมถึงหลักการ หน้าที่ สิทธิความรับผิดชอบของพลเมือง
ไทยในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
3. การปรับตัวของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งที่เป็นมนุษย์ด้วยกัน สิ่งแวดล้อมที่เป็น
ธรรมชาติ เช่น พืช สัตว์ ดิน น้ำ ลม แสง ดวงอาทิตย์ ดวงดาว ป่าไม้ ภูเขา หินแร่ ฯลฯ
และสิ่งแวดล้อมที่เป็นเทคโนโลยี เช่น เครื่องผ่อนแรง สารเคมี พทนะและเครื่องมือใน
การสื่อสาร คอมพิวเตอร์ ฯลฯ เน้นการขจัดความขัดแย้ง การสงวนรักษาและการใช้ประโยชน์
สูงสุดและคุ้มค่า
4. กระบวนการแก้ปัญหาของชีวิตและสังคม ซึ่งหมายรวมถึงความรู้ ทักษะ และแนว
ปฏิบัติที่ช่วยให้ผู้เรียนดำรงและดำเนินชีวิตได้อย่างสงบสุข

เนื้อหาที่จัดไว้ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตนั้น เป็นเนื้อหาที่จะช่วยสร้างเสริมชีวิตของผู้เรียนให้เป็นไปในทางที่พึงประสงค์ คือ ชีวิตที่อยู่รอด อยู่ดี ปรับตัวได้ และมีหลักการ (ลุ่มน อมร วัฒน์ 2526 : 17) ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพ ทั้งในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ เทคโนโลยี และทางสังคม

นอกจากนั้น กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตยังมีแนวการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่นำไปสู่การคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น (เพราะพรณ โภกลมมาลย์ 2526 : 38) เน้นการสังเกตกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และใช้กระบวนการกลุ่มเป็นหลัก ซึ่งนอกจากจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียน และเป็นการฝึกให้ผู้เรียน รู้จักคิด รู้จักปฏิบัติ และฝึกฝนทักษะในการแก้ปัญหาแล้ว ยังสามารถปลูกฝังคุณลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นคุณลักษณะที่ต้องการ เน้นตามจุดหมายของหลักสูตร แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดีอีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ 2526 : 3-4)

จะเห็นได้ว่า กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเป็นกลุ่มประสบการณ์ที่มีความสำคัญมากกลุ่มหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตให้เกิดสัมฤทธิ์ผลที่ดีในอันที่จะช่วยสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้เรียนได้ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

อย่างไรก็ตาม ในการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับประเทศของสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 : 1, 2530 : 18) ซึ่งทำการประเมินตามจุดหมายทางการศึกษาในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งในด้านความรู้ ความคิด และความสามารถในการปฏิบัติจนความรู้สึกและคุณลักษณะต่าง ๆ ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั่วประเทศ อยู่ในระดับต่ำตลอดมา กล่าวคือ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 44.01 ในปีการศึกษา 2527 ร้อยละ 45.69 ในปีการศึกษา 2528 และร้อยละ 54.48 ในปีการศึกษา 2529 แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนประถมศึกษานั้น ยังไม่เป็นผลดีเท่าที่ควร ซึ่งย่อมจะมีผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนในลักษณะที่ไม่เป็นผลดีเช่นเดียวกัน จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะได้ทำการศึกษาวิจัย เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การศึกษาปัญหาในการจัดการกรรมการ เรียนการสอนกลุ่มสร้าง เสริมประ ลับการณชีวิต นับว่า เป็นแนวทางหนึ่ง ในอันที่จะทำได้ข้อมูลเพื่อการปรับปรุง การจัดการ เรียนการสอนกลุ่ม สร้าง เสริมประ ลับการณชีวิตได้อย่างดี เนื่องจากการจัดการ กรรมการ เรียนการสอนนั้น เป็นขั้นตอน ที่สำคัญที่สุดของการ เรียนการสอนหรือการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อให้หมักเรียน เกิดการ เรียนรู้และมี คุณลักษณะที่พึง ประ ลัง คัดตามจุดหมายของหลักสูตร (วิจัย ราชฎศิริ 2524 : 119) ถ้าครูประ ลับ ปัญหาในการจัดการ กรรมการ เรียนการสอนแล้ว ย่อมจะทำให้การ เรียนการสอนไม่เป็นผลดีตามที ต้องการได้ ซึ่งจากการวิจัยเกี่ยวกับการ เรียนการสอนกลุ่มสร้าง เสริมประ ลับการณชีวิตในโรง เรียน ประถมศึกษาที่ผ่านมา พบว่า ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งในการจัดการ เรียน การสอน คือ ปัญหาการ จัดกิจกรรมการ เรียนการสอน (วิไล ทองแม่ 2529 : 137, สันหัด อินทริกานนท์ 2527 : บทคัดย่อ) แต่ยังไม่มืผลการวิจัยที่ระ บุกชัดเจนว่า ครูประ ลับปัญหาอย่างไร ในเนื้อหาใดและกิจกรรมใด จึงนับ ว่าข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนั้นยังไม่เพียงพอสำหรับการปรับปรุง การเรียนการสอน ดังนั้นผู้วิจัยจึง สันใจศึกษาปัญหาในการจัดการ กรรมการ เรียนการสอนกลุ่มสร้าง เสริมประ ลับการณชีวิต โดยมุ่งศึกษา อย่าง เจาะ เจง เป็นรายเนื้อหา เพื่อให้ทราบว่ในการจัดการ กรรมการ เรียนการสอนแต่ละเนื้อหานั้น ครูประ ลับปัญหาอย่างไร ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำคัญในการปรับปรุง การจัดการ เรียนการสอนกลุ่มสร้าง เสริมประ ลับการณชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑๖๐๑ ✓ เขตการศึกษา 2 ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลา และลัฐล เป็นเขต การศึกษาที่มีผลการประ เหมินคุณภาพหมักเรียนชั้นประถมศีกษาปีที่ 6 ในกลุ่มสร้าง เสริมประ ลับการณ ชีวิตอยู่ในระดับต่ำสุดเมื่อเทียบกับเขตการศึกษา อื่น ๆ กล่าวคือ เขตการศึกษา 2 มีคะแนนเฉลี่ย กลุ่มสร้าง เสริมประ ลับการณชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศีกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 40.87 ในปี การศีกษา 2527 สัดอยู่ในอันดับที่ 12 ร้อยละ 41.61 ในปีการศีกษา 2528 สัดอยู่ในอันดับที่ 13 และร้อยละ 48.69 ในปีการศีกษา 2529 สัดอยู่ในอันดับที่ 13 ในจำนวนทั้งหมด 13 เขตการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประ เหมินศีกษาแห่งชาติ 2530 : 42) ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึง เลือ กศึกษาปัญหาในการจัดการ กรรมการ เรียนการสอนกลุ่มสร้าง เสริมประ ลับการณชีวิต ชั้นประถมศีกษา ปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 2 เพื่อเป็นประ โยชน์โดยตรงต่อการปรับปรุง การจัดการ เรียนการสอน กลุ่มสร้าง เสริมประ ลับการณชีวิตในโรง เรียนระ เหมินศีกษา เขตการศึกษา 2 ✓

อนึ่ง การวิจัยนี้มุ่งศึกษาปัญหาในการจัดการ กรรมการ เรียนการสอนกลุ่มสร้าง เสริม ประ ลับการณชีวิต ชั้นประถมศีกษาปีที่ 6 เฉพาะในเนื้อหาต่าง ๆ 3 หมวด จากจำนวนเนื้อหา

ทั้งหมด 5 หมวด ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้เพื่อการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับประเทศ คือ ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย ความรู้เกี่ยวกับชาติ คำสอน พระมหากษัตริย์ ความรู้ในระบบประชาธิปไตย และความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจและการทำมาหากิน โดยผู้วิจัยจะเลือกศึกษาเฉพาะเนื้อหาหมวดความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย และความรู้ในระบบประชาธิปไตยเท่านั้น ทั้งนี้เพราะเนื้อหาดังกล่าวทั้ง 3 หมวด เป็นเนื้อหาที่มีผลการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับประเทศ อยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ คือ มีคะแนนเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 50 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2529: 31) ซึ่งนับว่าเป็นเนื้อหาที่น่าจะมีปัญหาในการเรียนการสอนอยู่มาก และสมควรที่จะได้ปรับปรุงการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่งมากกว่าเนื้อหาอื่น ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 2
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 2 จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ครูที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน จะมีปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แตกต่างกัน
2. ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน จะมีปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้มุ่งศึกษาปัญหาในการจัดการกรรมการ เรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริม ประสิทธิภาพชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งแยกศึกษาปัญหาเป็นรายเนื้อหา โดยกำหนดเนื้อหาที่จะศึกษาไว้ 3 หมวดเท่านั้น คือ ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และความรู้ในระบอบประชาธิปไตย
2. ปัญหาในการจัดการกรรมการ เรียนการสอนในการวิจัยนี้ กำหนดไว้ 4 ด้านคือ จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมและสื่อการเรียน และการวัดผล
3. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ จำกัดเฉพาะครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริม ประสิทธิภาพชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2529 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 2

ข้อตกลงเบื้องต้น

ตัวอย่างประชากรตอบแบบสอบถามตรงตามความเป็นจริง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูจัดขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียน มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและทัศนคติ ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ในการวิจัยนี้ หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสิทธิภาพชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำหนดไว้ใน แผนการสอน และกิจกรรมอื่น ๆ ที่ครูกำหนดขึ้นนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในแผนการสอน

ปัญหาในการจัดการกรรมการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่เป็นข้อจำกัด หรือเป็นอุปสรรคต่อการจัดการกรรมการเรียนการสอน ซึ่งทำให้ครูไม่สามารถจัดการกรรมการเรียนการสอนให้เกิดผลดีได้ตามต้องการ ในการวิจัยนี้ กำหนดปัญหาในการจัดการกรรมการเรียนการสอนไว้ 4 ด้าน คือ จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมและสื่อการเรียน และการวัดผล

กลุ่มสร้างเสริมประสิทธิภาพชีวิต หมายถึง กลุ่มประสิทธิภาพที่ว่าด้วยกระบวนการแก้ปัญหาชีวิตและสังคม กล่าวถึงปัญหาและความต้องการของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เพื่อการดำรงอยู่ และการดำเนินชีวิตที่ดี ซึ่งเป็นกลุ่มประสิทธิภาพหนึ่งในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในการวิจัยนี้ หมายถึง กลุ่มสร้างเสริมประสิทธิภาพชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เนื้อหาหมวดความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หมายถึง เนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งประกอบด้วย 10 เนื้อหา ได้แก่ พืช สัตว์ จุลชีววันดิน ทราบและแร่ธาตุ ป่าไม้ ชีวบริเวณ แสง ไฟฟ้า สารเคมี และอวกาศ

เนื้อหาหมวดความรู้ด้านสุขภาพอนามัย หมายถึง เนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งประกอบด้วย 6 เนื้อหา ได้แก่ อนามัยร่างกาย โภชนาการ การปฐมพยาบาล การสาธารณสุข สิ่งเสพติด และสุขภาพของบุคคลในวัยต่าง ๆ

เนื้อหาหมวดความรู้ในระบบประชาธิปไตย หมายถึง เนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งประกอบด้วย 3 เนื้อหา ได้แก่ กฎหมาย หน้าที่ความรับผิดชอบของพลเมือง สถาบันพระมหากษัตริย์ และภัยต่อการปกครองระบบประชาธิปไตย

ครู หมายถึง ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2529 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 2

วุฒิทางการศึกษา หมายถึง วุฒิทางการศึกษาสูงสุดของครูที่ได้รับจากการศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ ในการวิจัยนี้ กำหนดวุฒิทางการศึกษาไว้เป็น 2 ระดับ คือ วุฒิทางการศึกษาระดับต่ำ ได้แก่ วุฒิทางการศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาตรี และวุฒิทางการศึกษาระดับสูง ได้แก่ วุฒิทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ประสบการณ์ในการสอน หมายถึง ระยะเวลาในการสอนของครู ในการวิจัยนี้ หมายถึง ประสบการณ์ในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยกำหนดประสบการณ์ในการสอนไว้เป็น 2 ระดับ คือ ประสบการณ์ในการสอนน้อย ได้แก่ ประสบการณ์ในการสอนน้อยกว่า 2 ปี และประสบการณ์ในการสอนมาก ได้แก่ ประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 2 ปี

เขตการศึกษา 2 หมายถึง จังหวัดนราธิวาส ยะลา บัตตานี และสตูล ซึ่งรวมเป็นเขตการศึกษา ตามการแบ่งเขตการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยนี้ ทำให้ทราบถึงปัญหาในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญในอันที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุง
การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพ
ยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเขตการศึกษา 2